

Szeged	Dékányné Verzár Katalin	399
Szeged	Kövér László	399
Szeged	Hatvani Zoltán	352

Megjegyzés:

• Az egyes önkormányzatok mindegyike 5 fős, így ahol kevesebb a feltüntetett létszám, ott más jelölő-szervezet jelöltjei, vagy függetlenek futottak be.

• A pontszám igen változó, attól függ, hogy kisebb vagy nagyobb lélekszámú (szavazópolgár) az adott kerület, illetve a település.

Balogh Jenő

* * *

Emlékezés 1849 X. 6-ra a Fővárosi Örmény Klubban 2002. okt. 19-én

Nemeskürty István: Parázs a hamu alatt

*Világostól Solferinoig
(Yurtha Könyvműhely 1998.)*

Részletek

„... A lakosság az üldözés ellenére a legkülönbözőbb jelképekkel őrzi a forradalom emlékét, mely jelképeket csak a beavatottak értnek, s ezzel mintegy igazolják egymás előtt érzelmi hovatartozásukat.

Franciscs nem is jelképeket: érmekeket gyűjt és őrízget. Egyik ilyen érem egy ezüstpénz, Kossuth Lajos arcmásával és a Függetlenségi Nyilatkozat keltezésével; a másik pedig egy bronz plakett, az 1849. november 9-én Bécsben kivégzett német szabadsághős, Róbert Blum emlékére, e felirattal: „Der Mann des Volkes ist tot, doch sein Geist lebt fort. Er starb für die Freiheit.“ (A nép embere halott, de szelleme tovább él. A szabadságért halt meg.) Íme tehát egy Bécsben titokban vert forradalmi érme eljut Veszprémbe, és egy magyar borbély titkos kincsként őrzi... Ilyen és hasonló érmeknél rejtettebb jelkép volt az igen kedvelt és széles körben elterjedt karperec: fekete karikán kilenc ezüst betű, az aradi vértanúk nevének kezdőbetűi. (Azért kilenc, mert a tizenhárom vértanú közül hétnek azonos betűvel kezdődött a neve; Lahner, Lázár, Leiningen; Damjanich, Dessewffy; Kiss, Knézich - így a D, a K és az L betű Damjanich, Kiss, Lahneren kívül Lázár, Leiningen, Dessewffy és Knézich nevére is érvényes volt, ami összesen négy „főlősleges” betű.) Ezeket az ezüst betűket aztán fel is cserélték, hogy a különben mindenki által tudott titok még kevésbé legyen bizonyítható, s összeolvasva egy német nyelvű bosszúmondatot tettek ki: *Pannónia (Pöltenberg) Vergiss (Vécsey) Deine (Damjanich, Dessewffy) Toten (Török) Nie (Nagy Sándor), Als (Aulich) Klager (Kiss, Knézich) Lében (Lahner, Lázár, Leiningen) Sie (Schweidel).*

A mondat magyarul: Pannónia, ne feledd halottaidat, mint vádlók, tovább élnek ők.

Gondoljuk meg: ahány ötvös, aki e karpereceket készíti, ahány boltos, aki árulja, ahány vevő, aki hordja, annyi titkos ellensége a császári háznak. Emellett ne feledjük, hogy a szöveg német, tehát nemcsak a magyarul tudókhöz szól, hanem az „összbirodalomban” érvényes és érthető !

Parázs izzik a hamu alatt.”

„Elévülhetetlenek **Jókai Mór érdemei** is ...

Furcsa ezt mondani, hiszen a mából a múltba visszatekintve a derék Jókai oly ártalmatlan mesélőnek tűnik, mégis tény, hogy hozzá hasonló nyílt vakmerőséggel, kihívón szemrehányó daccal, őszinte fájdalommal senki nem mert, senki sem tudott akkor elbeszélő prózát írni. Elég, ha az 1850. július közepén megjelent *Forradalmi és csataképek 1848 és 1849-ből* (1850 novemberében már németül is megjelent Lipzigben!), valamint az 1850. október végén kiadott *Egy bujdosó naplója* című köteteit említjük. Lapozunk fel ez utóbbiból egy alig kétlapnyi terjedelmű kisnovellát: azóta sem írták így le, ilyen, szinte szófukar tömörséggel a pusztulásra ítélt ország döbbenetes látványát.

PUSZTA FALVAK

„Már a harmadik pusztá falvat értem utamban.

Útitársam egy éltes képviselő volt és egy fiatal huszártiszt, szép, ifjú barna nejével.

Hallgatag vándoroltunk keresztül a szomorú helységeken.

Az utcákon nem vezetett kocsinyom keresztül, a leégett házak udvarai be voltak növe paréjjal, a beszkadozott romokon keresztül-kasul lehetett látni, egy házból sovány, csikasz kutya nézett ki az ablakon, oly vadul, oly egyedül.

A falvak már hónapok óta le vannak égve, még egy ház sincs belőlük felépítve.

Nem akarnak tán lakosaik visszatérni?

Egy ember, ki meg tudott menekülni, bátorságot vön magának visszatérni nagy időre. Sok keresés után ráakadt házára. Egy ágyúgolyó keresztülütötte valamennyi falát. Pitvara előtt halott ember feküdt, szobája falán mintha véres kéz öt ujja hagyott volna nyomot, széjjel az egész faluban egy élő teremtetést nem talált, csak itt-ott repültek föl néha kerítések mellől nagy, görbeorrú madarak, nehéz, lomha röpttel, amint tova-ment, ismét visszacsapva, ahonnan felverettek. Az ember ásót vett kezébe, házról-házra járt, a holtakat, ahol találta, ott eltemette, harmadnapra belefáradt a munkába, otthagya házát, telkét, s elment világgá, soha sem tért vissza többet.

Egy másik még csaknem épen találva házát, beleköltözött. Első éjjel azt álmodta, hogy valaki a mes-tergerendára fel van akasztva szobájában. Az iszonytól kitorpte a hideg, három nap lelte a forroláz, har- madnapra meghalt bele. Senkinek sem jut eszébe azóta visszatelepülni.

A házfalakon mindenféle gaz nő, az is olyan sárga, mintha bánná, hogy ott kelt ki; köröskörül a szántó- földeket fölverte a bojtortján, soha nem látott ismeretlen gyomok nőttek rengeteggé rajta, ha néha a meleg szellő bekap ős fejekbe, a pelyhes mag fellepként repül szanaszéjjel a légben.

Útitársnőnk, a huszártiszt neje, a rekkenő melegtől tikkadtan egy ital vizet kért egy forró délután; vala- hol egy kútra akadtunk. Nem volt sem kávája, sem vedre, sem ostora, ügyel-bajjal merítettünk belőle vi- zet egy bőr kalaptokkal, s mikor kimerítettük, borzadva önténk ki a földre. Veres volt, mint a vér!

Köröskörül kiszáradt minden tó, egy ital víz, egy árnyékos fa, egy szemközt jövő utas - sehol. Ha vala- ki lefeküdt valami domboldalba aludni, láthatta maga fölött rögtön megjelenni a magasban a kóválygó röptű vadmadarakat, amint szüntelen közelebb-közelebb jöttek hozzá, kóválygó kerülgető röpttel, s bántó, ijesztő kiáltással, - a hullakeselyük."

„...S hogyan élt az összeesküvésekbe be nem avatott országlakosság?

Izzott a levegő, s arra jó bizonyítékok a pesti városi tanácsülési jegyzőkönyvek. Ezek, olvashatjuk 1851. február 21-i kelettel, „*egy üdő olta igen lármásak és ingerültek*".

...Az augusztus 8-i tanácsülésen az iskolák rebellis hangulata a téma; „*a tanulóifjúságba a legfelsőbb uralkodóház iránti idegenkedő szellem oltatik*", mely botrányos állapot haladéktalanul megszüntetendő. De „*a forradalmi zenedarabok játzsása is eléggé el nem kerülhető izgatottságra ad okot*" a lakosság köré- ben, és sajna, ilyen zenedarabok játzsására egyre gyakrabban kerül sor.

Júliusban zavargások törnek ki a fővárosban, a dohánygyári munkások és munkásnők sztrájkba léptek. De nem elég, hogy megtagadták a munka további végzését, lármázva a Ferencvárosi Dohánygyár elé vo- nultak, s ott tüntettek. (A mai Kinizsi utca és Üllői út sarkán.) Gyanú merült fel, hogy a gyár egyes veze- tői lázították őket (amiből következik, hogy nem bérkövetelésről volt szó, hanem politikai tüntetésről!), ezért nem csupán tizennégy hangadó munkásnőt ítétek háromheti elzárásra, hanem a gyár helyettes ellen- őret, Adalbert Klamerust is lecsukták.

A város katonai és politikai vezetői egyre idegesebbek. A kormány elégedetlen Gehringer politikai fő-nök és Prothmann von Ostennegg rendőrfőnök működésével; más személyi megoldást keres. 1851 szept-emberében a császár az uralkodóház egyik főhercegét, Albrechtet nevezi ki a magyarországi területek fő- kormányzójává. Albrecht a magyarok iránti mélységes utálattal és nagy eréllyel lát munkához, nem titkol- va azonban - amint erről Kempen altábornagy naplója tanúskodik -, hogy megbízatását száműzetésnek te- kinti. Pedig nem az; Ferenc József kénytelen volt olyan férfiút küldeni, akiben fenntartások nélkül megbí- zik, s aki, mivel az uralkodóház tagja - Ferenc Józsefnek unokabátyja -, mind hozzá, a császárhoz körül- ményeskedés nélkül, közvetlenül bejáratos, mind pedig rövid úton hozott rugalmas intézkedésekre alkal- mas. Albrecht főherceg kinevezése tehát a császári ház eddigi magyarországi politikájának kudarcát bizo- nyítja. Mint ahogy a kudarc beismerése az is, hogy a császár két évvel Világos után, a Gellérthegyen erő- döt épített a levert és megalázott magyar főváros fölé. Ez az erőd, melyet a város lakossága máig Cita- dellá-nak nevez, s mely éveken át fog épülni, mint egy soha el nem készülő erődrendszer első (és utolsó) tagja, arra lesz hivatott, hogy lövegeivel bármikor rommá lőhesse a netán lázadni merészülő fővárost. Amiből viszont ismét csak az következik, hogy az összeesküvési tervekről a kémei útján értesült kormány a legkomolyabb óvatossági intézkedéseket hozza.

Albrecht kinevezése - aki október 14-én érkezett Budára - valószínűleg összefügg Kossuth Angliába, illetve Amerikába településével is.

Kossuthnak és kíséretének a törökországi internálásból történő távozása - méghozzá egy amerikai hadihajón, melyet Foote szenátor javaslatára maga az elnök küldött Kossuthért, egyszermind meghívva őt az Egyesült Államokba kellemetlenül új helyzetet teremtett a Habsburg uralkodóház számára. A levert magyar forradalom politikai vezetői kiléptek elszigeteltségükből, és a nemzetközi politikai élet tényezőivé váltak. Méghozzá, ismét hangsúlyozzuk, nem egyszerűen szökve, vagy magánemberként távoztak, hanem egy világhatalom hadihajóján. Nagy siker, nagy eredmény! Ráadásul Kossuth nem közvetlenül Amerikába utazott, hanem rövid kitérőt tett Angliába, ahová 1851. október végén érkezett meg, s ahol egy hónapig tartózkodott. December 5-én indult tovább Amerikába, ahol még karácsony előtt partra szállt.

Kossuth Angliában ráncba szedte az emigráció már ott élő tagjait, és megszervezte politikai tevékenységüket. Az angolok szívélyesen, sőt lelkesen fogadták; bármennyire szeretne volna Schwarzenberg herceg kormánya a magyar ügyet végleg levenni a napirendről, ez nem sikerült. Inkább napirendre kerültünk, mint Világos után bármikor.

Ez bizony a Habsburg-birodalom történetének nem a legdicsőbb pillanata.

1851 őszen így foglalható össze az esztendő. A birodalomban számtalan zűrzavar mellett - Itália - Magyarországon is növekszik az elégedetlenség; az 1849 őszen végleg megsemmisítettnek hitt Kossuth-kormány feltűnik Angliában, miután egy amerikai hadihajó az Egyesült Államok elnökének parancsára fedélzetére vette őket; egyik rosszabb hír, mint a másik. Titkos szervezkedések folynak; nem mintha bármelyik szervezkedőnek is komoly esélye lehetne mozgalmá győzelmére, de a pusztá tény, hogy a közvélemény támogatja e mozgalmakat: a császári kormány csődjének bizonyítéka.

Ezért kénytelen a Haynau elbocsátásával minden negyvennyolcas ügyet lezártnak tekintett Schwarzenberg-kormány újabb - bár jelképes - bírósági eljárásra: a biztonság kedvéért, elrettentésül halálra ítéli a magyar forradalom még kézre nem került vezetőit. Elrettentés helyett azonban még inkább felkorbácsolja a lakosság érzelmeit; újra felszakadnak a még be sem hegedt sebek; indulatok és gyűlölködések szabadulnak el.

A *Magyar Hírlap* mint kormánylap 1851. szeptember 23-án közli a távollétükben halálra ítélték névsorát; a neveket az Újépületben szabályosan felakasztották, s ott függtek az akasztófákon, nem is annyira az elítéltek, mint inkább a kormány csúfjára....

...Vajon nem a császár szégyenének tekintette-e a hirdetményt olvasó pesti polgár ezt az elrettentésül készült névsort?

Hiszen arról értesült, hogy ennyi fontos személyt még mindig nem sikerült kézre keríteni, ennyien küzdenek a magyar szabadságért valahol a nagyvilágban...

A 36 elítélt közül hárman az ország területén rejtőzködnek.

...Táncsics Mihály pesti lakásán rejtőzik. A Táncsicsné által kieszelt rejtekhely, mint Táncsics maga írja, „remekmű volt, melyet emberész még nem alkotott soha”. Egyetlen házkutatáskor sem találtak rá a párányi lakásban, pedig egy ízben 36 főnyi katonaság tett érte tívé mindent.

A búvóhelyet Jókai írja le a *Politikai divatokban*:

„Nem ismerik-e közülünk sokan azt az asszonyt, aki férjét amaz időkben szinte rejtve tartá saját házacskájában Budapest területén; s akárhányszor keresték, sosem akadhattak rá, pedig a férj mindig ott volt. Hol? Egy széles kő alatt, a tűzhely közepén. Mikor kutatni jöttek, a követ fölemelte a nő a rajta égő hasábokkal együtt, a férj rejtekébe menekült, a kő visszatolatott helyére, s a nő ott főzött derült arccal a férj feje fölött, míg azt padláson, pincében keresték.”

Mivel a közvélemény annyit biztosan tudott, hogy Táncsics Pesten rejtőzik, csak azt nem: hol? - ez a körülmény sem növelte a hatóságnak tekintélyét.

- - -

A cs. kir. csapatok 1859. április 29-én Pavia városánál átlépték a Ticino folyót s ezzel a lombardiai-császári és olasz-szárd határt. Gyulay Ferenc tábornagy győzelmi jelentésekkel árasztotta el Bécset.

Így érkezett el a május.

És ez a május meghozta a bajt.

Először egy francia hadihajóraj tűnt fel a császáriak birtokában levő Velence közelében. Aztán francia csapatok érkeztek az olasz királyságba, segítségül.

Aztán megérkezett Genovába maga III. Napóleon császár is.

Aztán Garibaldi megverte és üzőbe vette a császári csapatokat.

És ugyanitt, vagyis Genovában május 6-án megalakult a *Magyar Nemzeti Igazgatóság* Kossuth Lajos, Teleki László és Klapka György vezetésével. A Nemzeti Igazgatóság irányításával, az olasz királyi hadsereg alárendeltségében megalakult a *Magyar Sereg Olaszthonban* elnevezésű magyar légió. Parancsnokául az olasz király Iház Dániel honvéd ezredest nevezi ki.

Torinóban, Genovában, Acquiban (a magyar légió állomáshelyén) nyüzsögnek a volt honvédtisztek. Párizsból (nemeskéri Kiss Miklós, Bethlen Gergely gróf), Svájból (Czetz János), Jersey szigetéről (Perczel Móric, Perczel Miklós), Londonból (Szabó Imre, Vetter Antal), Sztambulból (Türr István, Tüköry Lajos), Svájcban át a dél-tiroli Bergamóból (gróf Teleki Sándor), Belgium-ból (szandai Sréter Lajos), sőt Magyarországból (Krivátsy József, akit a Jubál-Mack-ügyben tartóztattak le, és most börtönéből kegyelemmel szabadulva itt terem) és a világ száz más tájékaról gyűlnek össze.

1859. július 8-án a Magyar Sereg Olaszthonban létszáma 3145 fő, ez a hó végére 3200-ra emelkedik...

Albrecht és Bach és Kempen és Grünne visszavonhatatlanul megbukott; a császár másként, kesztyűsebb kézzel kénytelen a magyar kérdéshez nyúlni.

...1859 decemberében a Nemzeti Múzeum dísztermében Hector Berlioz a Rákóczi-indulót vezényli tomboló lelkesedés közepette - Solferino előtt ez elképzelhetetlen volt! -, a Hangászegylet pedig a Zenedében Tinódi-dallamokat, Tinódi-szövegeket énekel.

A Párizsban élő Madarász Viktor hazaküldi **Hunyadi László siratása** című festményét, és a Műegylet tárlatán, éppen az észak-itáliai háború idején, óriási közérdeklődés kíséri. A **Hölgyfutár** műnyomatot készített a képről, ajándéku adva előfizetőinek, a **Vasárnapi Újság**-ban Jókai Mór méltatja. A **Napkelet** című lap szerint „**A teremő lángész ismerhető fel**” Madarászban. A nagy hatású kép, mely a Nemzeti Galéria látogatóit ma is csöndre és meghökkent szemlélődésre készíteti, egy nemzet tragédiáját ábrázolja a lefejezett s most halott-siratásra kitett Hunyadi László sorsában; a levágott fejet a testtől elválasztani látszó hatalmas kandeláber fénye sejtelmes homályt áraszt inkább, semmint világítana. Madarász képe iskolát teremtett; sorra születnek a történelmi tárgyú, de a jelen gondjait és feladatait ábrázoló képek...

...1860. december 30-án éjjel egy csapat Kossuthot éltető fiatalembert a Kálvin tér és a mai Rádai utca sarkánál a katonai rendőrség szét akar oszlatni, két rendőr panaszt tesz, hogy az előállított diákok megharapták őket.

S micsoda vívmány, hogy az erről szóló jelentés magyarul kerül megfogalmazásra, amiről Prothmann úr ömeltósága alatt szó sem lehetett volna:

„A budapesti rendőr-igazgatóság jelentése szerint, Pesten f. hó 30-án éjjeli 11 órakor egy csoport fiatalember lármázva, és Éljen Kossuth, éljen Garibaldi” kiáltások közt a Kecskeméti utcától a Széna piacra keresztül a Soroksári utcába vonult és ott a katonai rendőrség épülete előtt megállván, a kifüggesztett császári sas levételét lármázva követelte.

A katonai rendőrség figyelembe nem vett intő felszólítása után, befogatásokhoz kelle fogni, és pedig fegyveres erővel”...

...Amit látnunk kellett, és amit e sorok írója bemutatni kívánt: az egy halálra ítélt, bilincsekbe vert, gyarmati rabszolgasorsra szánt országglakosság eszes, bátor, szívós és sikeres védekezése; mintha előre kiosztott szerepek szerint történt volna minden; a különböző irányzatok azzal ártottak a császári hatalomnak, amiben legügyesebbek voltak: a fegyveres ellenállás hívei, szélsőrepublikánusok a karhatalom energiáit, pénzét, erejét felőrlő és kifárasztó szervezkedéseikkel; a csendőrség és rendőrség olyan ellenszenves fellépését kényszerítették ki, hogy az 1849 őszén a nyugalom reményében még az elnyomást szívesen fogadók is szembefordultak ezzel a hatalommal; a szocialisták - azok, akik akkor magukat így nevezték, még ha ez nem is azonos a mi mai szocializmus-fogalmunkkal - politikai agitációval, felvilágosítással; a börtönök rabjai azzal, hogy olvasva, tanulva és egymást tanítva sem adták fel eszméiket; a főnemesség a nemzeti nyelv és intézmények makacs követelésével; írók és művészek saját eszközeikkel, a megszüntetni rendelt szó és nyelv, valamint a kép és a muzsika erejével; az emigráció azzal, hogy létezésünkről újra meg újra tudósította a világot, felmutatva irodalmunk és történelmünk eredményeit, s a világ szabadságmozgalmainak támogatásával bizonyítva, hogy tetteikkel is a haladás hívei vagyunk; Francsics Károly veszprémi borbélymester, Garzó Imre mérnök, Kemény Zsigmond újságírói hivatást vállaló erdélyi arisz-

tokrata, parasztok, nemesek, betyárok, cigányzenészek, mindennemű felekezet papjai, zsidó kereskedők és magyar arisztokraták rövid időre egy célra összpontosították közös erejüket.

Kevés minderre az iskolában használt, latinból kölcsönzött táblabíró-kifejezés: „passzív rezisztencia”. Minden volt ez, csak nem passzív, bár, persze, rezisztencia.”

* * *

A halottak napja az élet ünnepe is, ha talán nem is merjük ezt magunknak bevallani. Az emlékezés az idő birtokbavétele, s így a mindennapi élet kiteljesítése is.

Alexa Károly

* * *

Emlékezés halottak napjára

Október utolsó hetében emberek százaival telnek meg a szemet gyönyörködtető fehér és sokszínű kri-zantémokkal teli virágpiacok, a temetők felé vezető utak, országszerte a fővárostól a legkisebb település-ig, a világon mindenhol, ahol a hívő keresztény szokás szerint a Mindenszenteket és a Halottak napját ünneplik.

Sokan már az azt megelőző napokban kimennek a temetőbe kigyomlálni a sírhantokat, a száraz levelektől megtisztítani a fedőlapokat, majd a vázába elhelyezni a kegyelet virágait.

Mindenszentek délutánján-estéjén pedig kigyúlnak a gyertyák ezrei, az eget fény borítja, a sírt körülveszik az életben-maradottak, akik csendben gondolnak szeretteikre, kik egykor itt voltak velük, s akikkel szeretnének egységben maradni; mintha ma is itt volnának köztük.

Halk fohász hagyja el az ajkakát, meghitt beszélgetés folyik az elhunyt anyáról, apáról, férjről, testvér-ről, nem egy esetben gyermekről, egy-egy kedves gesztusát, tettét felidézve életéből.

Nem tudok e szomorú, de mégis széppé tett napról elmélkedni anélkül, hogy ne írjak a Budapesten lét-rehozott ERDÉLYI GYÜLEKEZET REMÉNYSÉG SZIGETÉ-ről, a Magyarországon élő erdélyiek talál-kozáshelyéről (megközelíthető az Örs vezér tértől a Fehér úton át). 1987/88-ban hozta létre Németh Géza református lelkész (a közismert politikus-képviselő Németh Zsolt édesapja) a gyülekezetet a hírhedt Ceau-sescu rendszer egyre kegyetlenebb elnyomása elől menekült sok ezer romániai - főleg erdélyi - megsegí-tésére.

1992-ben a Honvédelmi Minisztérium egy használaton kívüli laktanyát bocsátott a rendelkezésre, mely REMÉNYSÉG SZIGETE karitatív, kulturális, oktatási központtá vált. A cél az alapító szavai szerint: „Egyszerre segíteni az embert, három alapvető szükségében: a testiben, a lelkiben és a szellemiekben.”

Nem akarom a gyülekezet történetét taglalni (melyet ma Zalatnai István lelkész vezet), sem az általa nyújtott szolgálatokról, terveiről nincs módomban írni, mely a jövőben templomot, gyülekezeti központot, kollégiumot, átfogó karitatív központtá alakítást céloz.

Szólnom kell azonban immár annyi éve minden november 1.-én megtartott hagyományos ERDÉLYI HALOTTAK NAPJÁRÓL.

Ide zárandokol el évente a Magyarországon élő határon túli származású magyar, aki méltó körülmé-nyek között akar emlékezni elhunytjaira, székelymagyarrá, örménymagyarrá.

Idén 14-en vettünk részt az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesülettől, hasonlóan az előző évekhez, méltósággal, az ünnep hangulatához illően. Előbb a római katolikus szentmisére, majd az azt kö-vető istentiszteletre került sor. Az erre az alkalomra épített szabadtéri emlékhelynél - oltárnál - Herpy György celebrálta a misét, majd Csüry István nagyváradi főjegyző tartott szolgálatot.

Szagrális ez a hely, szolgált itt már a Királyhágó melléki Református Egyházkerület püspöke Tőkés László, a nagyváradi római katolikus püspök Tempfli József, valamint a gyulafehérvári Jakubinyi György érsek is.

Az elhunytakért elmondott imák után szállt a fohász a szülőföldről elszakadt erdélyi magyar népért, az Erdélyben maradt szerettekért, az erdélyi magyar népért, békéért és igazságért, az egész magyar nem-zetért, az egyházakért - úgy a protestáns, mint a katolikusért - és az egész emberiségért. Mindkét szónok fohászodott az 1956-os forradalom áldozataiért.

A szentmise illetve istentisztelet megkezdése előtt történt meg a regisztráció, melynek keretén belül le-hetőség nyílt az emlékezőknek, hogy elhunyt szeretteik nevét egy lapra felírva az e célra felállított emlék-hely falán az emléklapot elhelyezze. Ugyanitt az emlékhely falánál gyúltak meg a gyertyák, mécsesek, ide lehetett elhelyezni a kegyelet virágait.